

LO CRIT D'ESPAÑA

SETMANARI CARLISTA ILUSTRAT

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

EN BARCELONA: trimestre. . . . . 1 pesseta
 FORA: ídem. . . . . 1'25

ULTRAMAR Y EXTRANJER

Trimestre. . . . . 2'50 pessetas

—Número corrent: 5 céntims.—

ADMINISTRACIÓ:

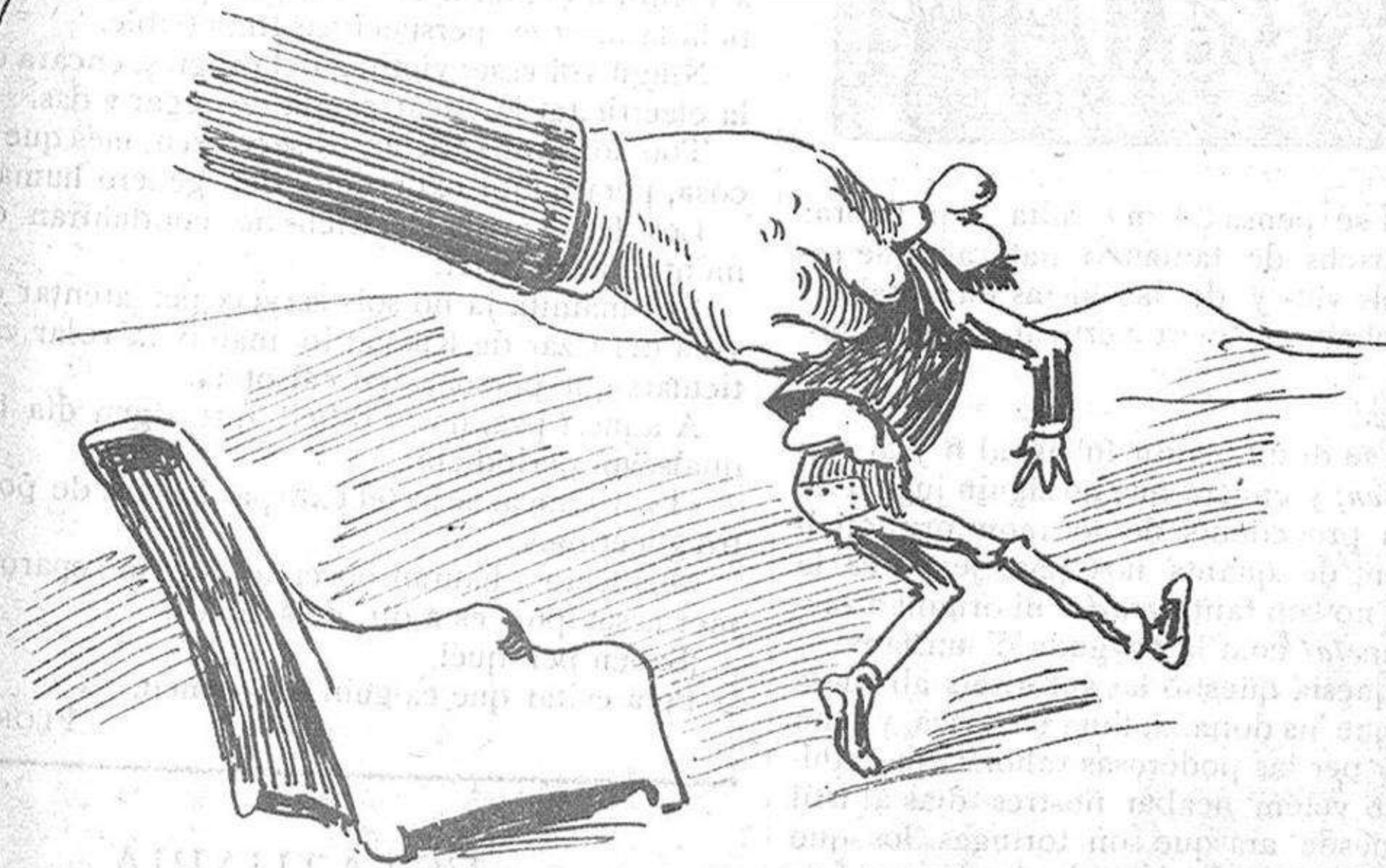
EN LA BIBLIOTECA TRADICIONALISTA
 RONDA DE LA UNIVERSITAT N.º 14

APARTAT DE CORREUS 147

Teléfono núm. 1150

—Número atrassat: 10 céntims.—

SEBAS

Vaja, home, ¿no veu que es massa gran pera vosté?...

PROTESTA

LO CRIT D' ESPANYA, soldat de fila en lo camp de la lligitimitat espanyola, incondicionalment adherit á las ensenyansas de l' Iglesia y enemich franch, declarat é irreconciliable ab los seus detractors, acepta, acata y humilment obehirá sempre las decisions dels Prelats reunits en lo Congrés Cat lich de Saragossa, en quant pertany á sa missió espiritual, y com á portaveus que son de la divina voluntat, per inspiració del Esperit Sant.

Cegament segueix y sempre seguir  aquest setmanari 'ls manaments del Papa y dels seus lligitims representants; però també en la part política acepta sens r plica las ordres y manaments del Jefe pol lich de nostra Comunió y dels seus delegats, y per tant, convenuts LO CRIT D' ESPANYA, sos inspiradors y habituals lectors de que la restitució del poder temporal al Papa depen en gran part de l' actitud de las potencias avuy amigas del anomenat regne d' Italia, y per tant en gran manera de la del Govern d' Espanya, d' aquesta nació filla predilecta de l' Iglesia y qual jefe constitucional es afillat de Sa Santedat Lleó XIII y son malhaurat pare ho fou de Sa Santedat P  IX, no 's limita   protestar de l' acte de constant violencia de que 's víctima 'l Papat per part del Govern del fill del excomunicat Víctor Manuel, sino que alsa també sa veu contra quants poguentlo combatre, contribuheixen ab sa forsa moral   material y ab son prestigi   que indefinidament continuhi 'l cautiveri del Pare Sant y la retenció dels bens que l' hi son necessaris pera exercir decorosament lo poder espiritual.

LA REDACCIÓ.

Quant menos un se pensa..... no salta cap llebra: cauhen fanals el ctrichs de tamanyo natural, que esborran del mon dels vius y de las llistas electorals al desventurat que troban en punt vertical al foc lluminós.

 Aix  ja es massa!

Que dels arbres se desprenguin fullas, al f  y al cap *juguete del viento son*; y encara que no siguin juguets de ningú altres cosas procedents de lo mon ornitol ch que plouhen demunt de quants nos passej m per la Rambla, al menos no son tant *pesadas* ni originan sucesos de tanta *gravetat* com la cayguda d' un fanal.

Sospesinla bé aquesta qüestió las autoritats ab ajuda de la Companyia que 'ns dona..... llum el ctrica, y si no quedan *aplastadas* per las poderosas rahons que aduhim tots los que no vol m acabar nostres días al istil escarat, declaro desde ara que son tortugas los que regeixen los destins del poble barceloní y los que forman la Companyia encarregada de fernos veurer..... las estrellas.

Y aix  d' haverhi tortugas en temps que lo progrés avansa ràpidament, hasta fins lo punt de tirar fanals el ctrich en sa vertiginosa carrera, ni ho pot tolerar l' es-

prit del sigle ni l' esprit de 'n Castelar, que 's m s *di vi*.

Lo divendres passat va ésser un jove que llegint lo diari dessota un fanal qued  aplastat per aquest.

Dem  pot vindrer un foraster curt de vista, y ab l' afany de sapiguer noticias del mercat de Calaf, demanar  amparo   la electricitat, y lo fanal exclamar , si es una mica parlamentari:

No 's cansi la vista, que ja baixo.

Y adelante con los faroles.

Si no 's tract s de una llum tant clara, *pasaria de casta o oscuro.*

Unas vegadas nos fa veurer las tenebras y altres la eternitat.

No es extrany que per tal motiu en la Rambla hi regni consternació, y escoltin las orelles investigadoras cosas com las següents:

—Ap rtat, Evarista, no 't posis al alcans d' aquets llums, que 's complauchen en obrir caps humans. Serfa una ll stima que tant joveneta y tant rom ntica morissis en calitat de truya.

Los municipals haurian de vigilar que ningú atent s contra sa vida en plena Rambla; perque es molt possible que qualsevol desesperat aprofiti aquest nou sistema.

Ahir mateix vaig sorprendrer un dial ch que poso aquí per mostra:

— Mam ! Es prec ssalvar   l' Arturito, que ha marxat decidit   posar f    sa existencia.

— Qu  dius are!

—Vull que 'm fassi 'ls comptes lo fanal més gros de la Rambla—ha exclamat ab furiosa veu,—y sinó cor m, no podr m evitar que son cos qued  convertit en xanfaina.

Per las floristas la cayguda del fanal ha vingut   ésser lo mateix que la cayguda de una bomba.

Tenen rah  en queixarse; pro m s ne tenen los que passen de llarch per devant de sas taulas.

 Com volen las apreciables floristas que lo pr xim s' arrimi   comprar flors en puestos que tenen per c pula la mort en perspectiva? Impossible.

Ningú vol ésser víctima del progrés, encara que sigui la electricitat la encarregada de segar vidas.

Tots los grans adelantos serveixen, m s que per altre cosa, pera major extirpació del género humà.

Los ferrocarrils el ctrichs nos conduhir n elèctricament al altre barri.

La dinamita ja no sols serveix per atentar contra la vida del Czar de Russia: lo mateix fa volar casas particulars que personas en calsetets.

A aquest pas, no es difícil que algun día llegim en qualsevol peri dich:

«En C novas se ha fet extirpar los ulls de poll ab nitroglicerina.»

Mos lectors haur n observat que 'm separo del primer assumpto, es   dir, dels fanals.

 Saben per qu !

Pera evitar que caiguin sobre meu.

FLORDELIS.

ESTATUARIA

No he vist gent més carcamal al mitj de tota la mena del concert universal,

com la que aquí s' anomena,
no sé per qué, *lliberal*.

¡Es en ells tot heroisme!
¡per talents, cap com los seus!
¡son de mérits un abisme!....
No crech que hi hagués pas més deus
en lo temps del paganisme.

Tal com los *diáconos* fan,
en lo sagrat ministeri,
ab que al cel honrant están,
s' están aquets, sens senderi,
uns als altres incensant.

Y s' aixecan monuments
y estátuas, quan més valdria
que 'ls confisquessin los bens.
La sort que la Historia un día
los tindrà á tots ben presents.

¡Oh! y seguint aquesta deria,
si ells segueixen governant,
ja os dich que hi haurá materia.
No 's morirán de miseria
las arts d' aquí en endevant.

Per tantas estátuas, fátuas,
com que n' hi haurán un excés,
faltarà lloch, no hi há més,
y s' haurán de fer carrers
per poderhi aixecá estátuas.

¡Ja vos dich que n' hi há un vagó!
¿Va sé un sabi?... ¡Monument!
¿Va sé un valent?... ¡Donchs, milló!
¿Aquest va inventá un unguent?
¡Donchs estátua que te crió!

Y tot seguint la tabola
n' aixecan á n' en Cassola,
no sé per qué.... ¡Llamp de Neul!
Per xó 'n Mateu ha dit: ¡Holal!
també 'n vuy.—Fas bé, Mateu.

¿No ets l' amo avuy?... ¡Suscripció!
que la tens assegurada,
donant, com donas, turró.
Pot ser qu' un' altra vegada
no se 't presenti ocasió.

¿Que perque ets viu?... ¿Quí hi fá cas?...
á Nerón li va succehí,
y per xó estava ben gras.
Fes la teva y deixa di;
¡milló! Aixís te la veurás.

¿No tens un gos que 's diu *Dick*?
Que te li posin, jo 't toch.
Ajassat als peus, jo estich
que té de fer molt bonich;
també li porta San Roeh.

Y que duri aquesta febra
intermitent-estatuaria

que lo *bon gust* tan celebra....
¡Mireus!.... ¡Ja sembla un *pessebre*
la ciutat de Santa Eularia!

¡No os detureu, tabalots!
¡No os deixeu ciutat ni bauma,
vilas, camps, camins y armots,
y l' Espanya de Sant Jaume
siga *Espanya dels ninots*.

Alseu monuments al ayre;
¡ab delirí!.... ¡no os canseu!
¡Alseu estatuas, alseu!
perque com més n' alsareu,
més ne vendrém al drapayre.

A.

MANIOBRAS MILITARS

Alemania somía ab los grans disbarats, Fransa los
executa y Espanya los parodia.

Aixís s' esplicava un personatge de reconegut ta-
lent.

Jo no estich conforme ab dita apreciació.

Parodias y tot, com se fan á casa nostre, soch par-
tidari de las maniobras militars.

Donaré las meas rahons.

Los génis bélichs, uns s' eclipsan, altres moren y
alguns s' oblidan.

Y Espanya, terra clássica de generals, deu demostrar
que no 'ls té en va. Sisquera pera desarmar al inglés
del quènto.

Viatjava un inglés ab un espanyol, y 'l primer di-
gué al segon:

—¿Ser V. abogado?

—No, *mister*.

—¡Oh! entonces ser general.

Aquí tenen en Martínez Campos, que vol demos-
trar que es tan guerrer com al entrar en la Seo, al *pa-*
cificar Espanya, acabant ab la guerra civil, y al domi-
nar l' insurrecció de Cuba.

Are anirá á Calaf, simulará quatre batallas, batirá á
trescents soldats que ahir encara plantavan naps á
casa seva, atacarà á la *plassa* de Calaf; Calaf se ren-
dirá, y luego, parodiant á Cèssar dirá: *veni, vidi, vici*.

No faltarán trompetas que pregonin la seva ente-
resa, los dots militars, lo tacto y pericia per l' art de
la..... guerra, etc., etc.

¡Cál á mí no me enganyan, deya un.

Aixó de las maniobras deu ser una segona corazo-
nada que li ha doñat al general Martínez Campos.

Y aquesta es la primera rahó que dono.

—*

Diálech cullit al vol entre un quinto y un cabo
segon.

—Cabo, cuando comensan aixó de las *manobras*.

—*Pus* mira, quant ho diga 'l capitan general de
la Capitanía general de Barcelona de Catalunya.

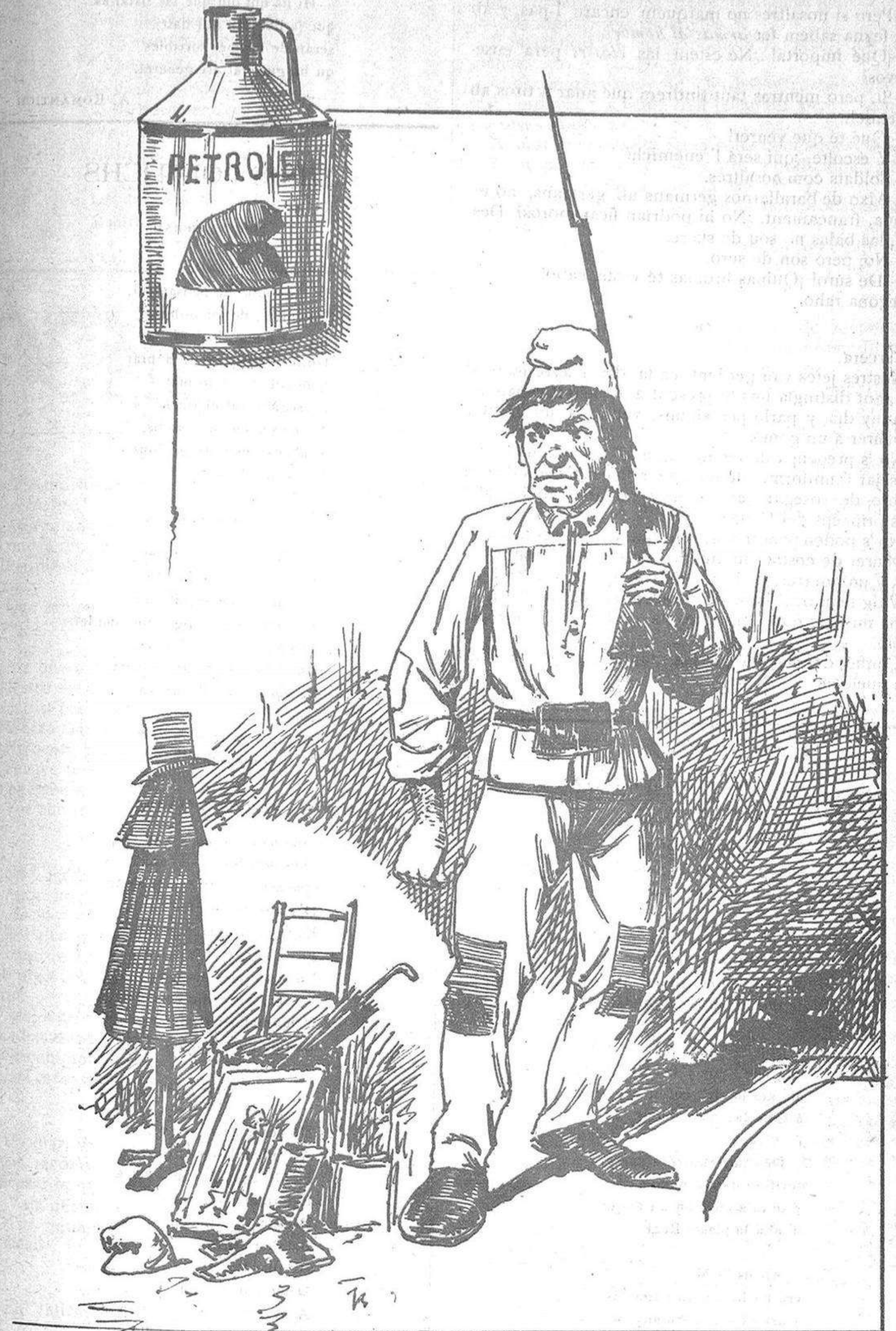
—Pero ¡escolte! ¿Tindrém guerra?

—*Es claro*. Com que hem de tenir alguns combats y
per fi atacá á Calaf y pendrer la *plassa*.

La boina qu' ab gracia inclina
sobre son rostre 'l bribàll,
y que 's va fé ab un retall
de la grega capellina,
símbol es d' honor y gloria
y bravura conquistada,
sentne mil cops ventejada

un Mallorquí

En cambi 'l gorro freijit
que sembla, aixís, ben mirat,
un músclo ab mángru pintat
sobre aquest rostre ensopit,
complementa 'ls dos extrems
dant al primer gran ventatje...
Miréusel! Sembla un salvatge

un Mallorquí

—Pero si nosaltres no marquém encare 'l pas, y ab prou feyna sabem fer *armas al hombro*.

—¡Qué importal! ¿No estém las *classes* pera ensenyarvos?

—Sí, però mentras tant tindréu que anar á tiros ab l' enemich.

—¡Qué té que veurer!

—Y escolte, ¿quí será l' enemich?

—Soldats com nosaltres.

—Aixó de barallarnos germans ab germans, no m' agrada, francament. ¿No hi podrian ficar moros? Després, las balas no son de sucre.

—No; però son de suro.

—¡De suro! ¡Quinas bromas té vosté, cabo! Segona rahó.

~

Tercera.

Nostres jefes van perdent cada día l' ayre marcial que tant distingía fins lo present á l' exercit espanyol.

Avuy día, y parlo per alguns, veurer á un militar es veurer á un gomós.

No 's preocupa de res més que d' anar bonich, de passejar l' uniforme, de fer l' os á la cantonada de can Llibre, de rosegat caramelos y rentarse ab lo sabó dels prínceps del Congo.

No 's poden pensar vostés lo que vaig riurer fa poch, al veurer de costat un militar dels que s' usen avuy día, y un guerrer, de busto, dels temps de Carlos I.

Vaig pensar: l' home no descendeix del mono; però hi há militars que comensan la carrera de *idem* per serho.

Confío, donchs, en que las maniobras los espavilarán quelcom.

EQUIS.

CANTARELLAS

Allá á Madrit la verola
hi fa estragos importants.
Allá hont hi havia *grans* homes,
ara hi haurá homes ab grans.

Las festas de Saragossa
hagueran anat com cal,
pro van tenir la desgracia
de que hi 'nes en Nocedal.

Ja pots fuigir, *Noy de Tona*,
fuig ben lluny y ten paciencia,
qu' ara ha de vení 'n Sagasta
á ferte la competencia.

De dintre las *clavegueras*
sortí un corp fenomenal,
y se va á posá en un ángul
d' allá la plassa Real.

Abans 'n M..... C.....
era un home, un gegantás,
y ara es una marmanyera
que té 'l mercat á Calaf.

Hi ha qui diu que las batallas
que 's librarán allí dalt
serán de las més terribles
qu ha guanyat eix general.

A. ROMÁNTICH.

TIPOS POLÍTICHS

TIPO LLIBERAL.

Demandar la llibertat
D' imprenta, de pensament,
De cultos, de ser dolent,
De ser home renegat,
De insultar al home honrat
Que vol atacar lo mal,
Perseguí á tot clerical,
No deixar fer professons,
Y als carlins posá grillons
Es lo tipo lliberal.

TIPO REPUBLICÁ.

Al sentir algun discursset
De 'n Castelar ó Zorrilla,
L' home tot desseguit xilla,
Que sembla un boig ó un ximplet;
Desseguit vol lo seu dret,
Que 's lo dret de aná á votá
Per veurer si pot guanyá,
Sens haber sublevació,
Puig que gasta molta pó
Lo tipo republicá.

TIPO CONSERVADOR.

Conservar lo que no es seu,
Puig dels frares son sos bens,
Que sens gastar compliments
D' eixos bens se feu hereu;
Es traydor com la guineu.
Fa veurer tenir bon cor,
Lo seu ídol sempre 's l' or,
Lo dels altres no conserva:
Y ho malmet sense reserva,
Es tipo conservador.

TIPO CARLÍ.

No ser cobart, ser valent,
Als lliberals fer la guerra,
Desde 'l plá fins á la serra
Exterminar lo dolent;
Batallar contínuament,
Batallar sense desdir,
Batallar fins á morir
Defensant la Religió,
Aquí está un tipo molt bó
Que 's lo tipo del carlí.

TIPO MEU.

Soch llanut, no gasto pel,
Soch católich, soch carlí,
La meva guía y 'l meu fi
Es poguer alcansa 'l Cel,
Jo visch sempre sens recel
Per més que tingue treballs,
Aborreixo tots los balls
Ab que 'ns fa ballá 'l govern;
Los detesta hasta l' infern
Mon tipo

LLANUT DE VALLS.

L' estadística pessimista registra encara alguns *casos sospechosos*.

Afortunadament, los barcelonins no fan gayre cas de lo que 's diu respecte del cólera.

Perque si algo hi há sospitós, el sa mateixa estadística.

Que es conservadora.

*.

Are que parlém de casos, la premsa diaria ha dit aquestos díes que n' hi há hagut algun de *dengue*, y en altrás regions de la Península molts de varola.

Y aixó son masses plagas.

Ho sento per don Anton.

Perque tots los mals se conjuran contra ell fentli la competència.

Tot per véurer quí farà més estragos.

*.

En Castelar ja no 's casa.

Aixís ho ha declarat en una carta dirigida á *El Globo*.

En ella diu que renuncia generosament á donya Leonor de París, perque 's veu massa vell y pobre, y sols preté prepararse per quan arribe l' hora del enterro.

Res, los defectes que li trobá ella vol endossármolos com excusas propias.

Se comrent.

Las carbassas amorosas s' ocultan.

*.

Un diari valenciá presenta als seus lectors un candidat, recomanantlo, perque diu ell que está decidit á defensar la qüestió arrocera.

¡Vaja una novetat!

¿Per ventura hi há algun candidat lliberal que no la defensi?

*.

En Vallés y Ribot, un dels republicans d'upa, predi-

cant lo diumenge passat á Arenys de Mar ne digué una que, com molts sevas, dona idea dels punts que calsan los republicans espanyols.

Protestant del Congrés Católich, digué poch més ó menos:

«Los congressistas católichs de Saragossa tronan contra 'l progrés y 's valen del telégrafo pera trasmeter las sevas noticias.»

Aquest *argument* té tanta solta com aquest altre:

Los republicans tronan contra lo tradicional. y encara menjan ab cullera y forquilla.

Y pensar que 'ls republicans fan propaganda ab aquestas *doctrinas*.

¡Bé es veritat que solament se las escoltan quatre gats!

*.

Y are que parlém de gats, vull dir de republicans, diu que los de Barcelona volen presentar per diputat á Pi y Margall, ó bé sta *el hombre de hielo*.

Una ciutat com la nostra necessita homes de més nervi.

Si surt triunfant de las urnas ho sentiré per los electors y per Barcelona.

Perque quant necessitarán res d' ell, lo més calent que trobarán será á l' ayguera.

¡Hi há subjectes que haurían d' haver nascut al Polo Nort!

*.

Los obrers socialistas volen presentar al company *Quejido*.

Quejido en catalá vol dir gemech.

A las Corts los gemechs no se 'ls escoltan.

De lo contrari, Espanya tindría un altre vida.

Y menos lliberals.

NOVAS

S' ha publicat lo número 19 de la notabilíssima ilustració militar *El Estandarte Real* ab lo següent sumari:

TEXT.—Los puntos sobre la ies, por F. de P. O.—Apuntes sobre la última guerra civil: Operaciones militares en Vizcaya y Guipúzcoa.—Bloqueo de Tolosa por el General carlista Lizárraga.—Acontecimientos por la llegada del Cura Santa Cruz.—Acción de Asteasu-Velabieta, ocurrida el 11 de Diciembre de 1873, por Antonio Brea.—*Páginas de un carlista* (continuación), por F. Sagredo y Escolano.—Acción de Alpens, por Gabriel José Llompert.—Nuestros grabados.—Libros recibidos.

GRABATS.—Don Carlos al tomar el coche frente á su palacio alojamiento en Tolosa (gran lámina suelta), de fotografía del natural, dibujo de A. Ross Bosch.—Archidukes Francisco Salvador y María Valeria, copia directa de fotografía.—Palacio de Murguía (Astigarraga), propiedad del Excmo. Sr. Marqués de Valde-Espina, dibujo á la pluma, por Melitón González.—Plano de la acción de Alpens (9 de Julio de 1873), por Gabriel José Llompert.—Portugalete.—Portugalete y Las Arenas.—Fuerte del Morro (Bilbao).—El mismo fuerte en distinta perspectiva.—Los cuatro últimos dibujos, á la pluma, por Urgellés.—Cinco viñetas ilustrativas de las *Páginas de un carlista*, por Pellicer Monseny.

Barcelona.—Imprenta de Fidel Giró, Córts, 212 bis.

ANUNCIIS

Fábrica de cotillas de varias classes

HILLAS DE DUAT

GENEROS DE PUNT

ENVIÓ A PROVINCIAS
Archs, 4, tenda y Sagristans, 5, 3.º. 1.^a
BARCELONA

GONZALO COMELLA

3, Carrer de la Boquería, 3.
BARCELONA

TANCAT LOS DIAS DE FESTA

ACADEMIA ESCOLAR
Universitaria

TAPINERÍA, 25.—BARCELONA

Establiment especial pera alumnos matriculats en l' Institut, Facultats universitarias y Escuelas especiales. — Horas de estudi colectivas, Treballs gráfichs, Dormitoris espayosos, Tracte esmerat.

SE ADMETEN INTERNS Y EXTERNs

Per la Secretaria 's facilitarán prospectes en que 's donan detalls sobre l' organizació de la Academia.

LLANA
Y
MANXIULAS

Llibre de molta gresca y que posa de bon humor al més mal-humorat.

PREU: 1 PESSETA

En aquesta Administració

ENQUADERNACIONs

en un día luxosas y senzillas en lo taller de

PENELLA Y BOSCH

Molas, 29, prop la de Fontanella.
BARCELONA

ESTAMPERÍA

de **NTRA SRA. DE LA MERCÉ**
de **MARIANO DE LA C. CODINA**

Taller d'imatjes de fusta, de totes classes.

FÁBRICA DE MARCHS

Oleografias, Cromos, Grabats, Felicitacions, Sorpresas, etc.

ENVÍO A LAS AMÉRICAS

Tancat los días de festa.—ARCHS, 7; BOTIGA

EL ESTANDARTE REAL

ILUSTRACIÓ MILITAR CARLISTA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Península, 1 any.	7'50 pessetas.
" 6 mesos.	4 " "
Extranger y Ultramar, 1 any.. . . .	12 " "

ADMINISTRACIÓ:

Ronda de l' Universitat, núm. 14. — **BARCELONA**